

Jaarverslag 2020

Steenuilen in Limburg

*Steenuilen Werkgroep Limburg maakt deel uit van Vogelwacht Limburg
Provinciaal coördinator en Regiocontactpersoon STONE: Geco Visscher*

06-21545462 / gecovisscher@gmail.com

<https://www.vogelwacht-limburg.nl/>

Voorwoord

Beste Uilenbeschermers,

2020: een bijzonder jaar

Op het eerste oog kenmerkte het afgelopen jaar zich door voorzichtigheid, weinig perspectief, beperkende maatregelen en ervoor zorgen niet ziek te worden en vooral ook anderen niet ziek te maken.

Een aantal van ons is, zelf of in de naaste omgeving, helaas geconfronteerd met de gevolgen die een coronabesmetting kan hebben. Telkens weer als je over een besmetting hoort die wat dichterbij staat dan de kille cijfers in de media, is dit schrikken. Het gevaar van een besmetting ligt overal op de loer. Het is daarom heel begrijpelijk én het getuigt van het nemen van verantwoordelijkheid dat vrijwilligers dit jaar, voor wat betreft het controleren van nestkasten, (voorzorgs-)maatregelen hebben genomen. Soms werd besloten om in het geheel geen controles uit te voeren en soms werden beschermingsmaatregelen genomen zodat (een deel van) de nestkasten toch gecontroleerd konden worden.

Bij mijn eigen inventarisaties hebben we besloten om (deels) met meerdere auto's op pad te gaan en om mondkapjes te dragen. Bovendien hebben we bij alle erfeigenaren tevoren navraag gedaan of we welkom waren en hebben we aangegeven dat we afstand tot elkaar wilden houden. Hierdoor is het gelukkig mogelijk geweest om alle nestkasten te controleren. Wat de keuze met betrekking tot inventariseren ook is geweest; alle begrip hiervoor!

Veiligheid van de vrijwilligers en van de erfbewoners staat uiteraard voorop!

Op heel veel plaatsen in Limburg zijn vrijwilligers actief met de bescherming van steenuilen. Op een paar plaatsen echter nog niet. Dit najaar ben ik begonnen met het in kaart brengen van die regio's binnen onze provincie waar (naar mijn weten) niet structureel geïnventariseerd wordt; de zgn. 'witte vlekken'. Daar is dus werk aan de winkel. Ik ga hierbij uit van het uitbreiden van datgene dat er al is. Net als bij het plaatsen van nieuwe nestkasten doen we dit op basis van het principe van de werking van een olievlek op water; een kleine vlek breidt zich steeds meer uit. Op die manier worden de 'witte vlekken' één voor één opgevuld. Op dit moment heb ik met een aantal natuurorganisaties in die 'witte vlekken' contact en ben met hen in overleg om tot een vorm van samenwerking te komen. De 1e reacties zijn hoopgevend en positief. Het zou mooi zijn om over een aantal jaren in Limburg een gebiedsdekkend netwerk van steenuilbeschermers te hebben. Iedereen die hier een bijdrage aan kan leveren, nodig ik van harte uit om contact met mij op te nemen.

Naast het activeren van (nieuwe) werkgroepen is het natuurlijk ook van belang om de bestaande werkgroepen 'fris en fruitig' te houden. Een aantal van jullie wordt geconfronteerd met hoge leeftijd en (soms) verminderde gezondheid. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om de inventarisatie goed uit te voeren. Het sjouwen met een ladder en het klimmen in bomen kan nou eenmaal niet meer van iedereen verwacht worden. Het is voor ons allemaal zaak om dit vooral zelf op tijd in te zien en op zoek te gaan naar ondersteuning. Probeer taken te verdelen, zodat je nog zolang als mogelijk door kunt gaan met je geweldige hobby. Hiermee help je niet alleen jezelf, maar ook de bescherming van steenuilen is daarmee in de toekomst gegarandeerd! Als ik daar een rol in kan spelen (overigens niet met het sjouwen van de ladder 😊), dan doe ik dat uiteraard graag.

Tot slot wil ik degenen die een artikel voor dit jaarverslag hebben geschreven hartelijk danken. Mede door al die inbreng hebben we er weer wat leuks van kunnen maken. Ik wens jullie veel plezier bij het lezen van dit jaarverslag, dat ook dit jaar weer tot stand is gekomen met de hulp van Cyrille Larosch.

Geco Visscher

Inhoud

Voorwoord	1
Omstandigheden seizoen	3
Verhalen uit het veld	4
Donatie & Helpdesk	11
Broedresultaten Steenuil 2020	13
Cursus gebruik digitale nestkaart SOVON	16
Projecten nestkasten	17
Weinig muizen: veranderen steenuilen van predator in prooi?	18
SWL in Natuurbelevingscentrum Venray	23
Bijlagen	25

Omstandigheden seizoen

Door Cyrille Larosch

De winter van 2019-2020 was net als de twee voorgaande winters zeer zacht. Na de eerste 2 maanden van het jaar hadden we zelfs de hoogste gemiddelde temperatuur (6,68°C) sinds de metingen in 1706 begonnen. De meteorologische winter (van december t/m februari) was in Limburg de op-twee-na warmste winter ooit. Tijdens deze zachte winters overleven de muizen én steenuilen beter, waardoor de muizen in het voorjaar ook sneller in aantal toenemen. Voldoende prooiaanbod dus voor de steenuil in het voorjaar om in goede broedconditie te komen!

De laagste temperatuur deze winter in Limburg werd gemeten op 21 januari in Maastricht -5,4°C. De hoogste temperatuur werd op zondag 16 februari gemeten: 18 graden tijdens stormachtig weer met zware windstoten. Er waren in februari 4 weekenden op rij met zware windstoten, waardoor op carnavalszondag 23 februari de meeste optochten werden afgelast. Maart was zeer zonnig, iets zachter dan normaal en maar 0,1 graad warmer dan februari.

De winter werd gekenmerkt door een extreem natte februari. In grote delen van Noord-Limburg was het de natste februari sinds 1946. In het zuiden viel er op 26 en 27 februari sneeuw, in het Vijlenerbos en op het Drielandpunt ruim 10 centimeter. Ook maart begon zeer nat, in de eerste 12 dagen viel er al meer neerslag dan de maandsom. In Zuid-Limburg, globaal ten zuiden van de lijn Maastricht-Gulpen, werd in die periode zelfs een record van 90 tot ruim 100 liter regenwater per vierkante meter gemeten. Vanaf half maart werd het extreem droog en viel er 6 weken lang nauwelijks regen. Van 12 maart tot 25 april viel in Limburg slechts 3 tot 8 mm regen. Dat is ruim 80 mm regen minder dan normaal, nadat het zes weken daarvoor nog recordnat was!

De meteorologische lente van 1 maart t/m 31 mei was in Limburg de zonnigste sinds het begin van de metingen. Het neerslagtekort liep hierdoor alleen maar verder op. Begin oktober 2020 bedroeg het tekort in Arcen sinds april 2018 maar liefst 500mm! Ruim een halfjaar aan regen te weinig dus... Juni was warm, nat en zonnig met van 23-27 juni in grote delen van Limburg een hittegolf.

Samenvattend was de winter van 2020 zeer zacht met een extreem natte februari maand, gevolgd door een record zonnige lente. Over het algemeen waren de broedsels groter dan normaal. In de jongenfase (april-mei) was het extreem droog waardoor de muizenstand compleet instortte. Tijdens kastcontroles in deze periode werden dan ook opvallend veel vogels en maar weinig muizen aangetroffen als prooi.

Tabel 1. De agenda van de uil en het weer (KNMI station Maastricht/Beek)

Maand	Steenuil	Kerkuil	Temperatuur (°C)			Neerslag (mm)		
			Gem.*	2020	+/-	Gem.*	2020	+/-
Jan	Grenzen bepalen	Overleven	3,1	5,5	++	73	35,5	--
Feb	Grenzen bepalen	Banden met partner aanhalen	3,3	6,8	++	55	122	++
Mrt	Paarvorming	Werken aan broedconditie	6,2	6,9	+	68	80,3	+
Apr	Broeden	Broeden	9,2	12,2	++	44	21,3	--
Mei	Zorg voor de jongen	Veel muizen vangen	13,1	13,7	+	61	17,7	---
Jun	Jongen vliegen uit	Nog meer muizen vangen	15,6	17,7	++	68	86,5	+
Jul	Ieder voor zich	Jongen vliegen uit	17,9	17,9	+/-	78	54,5	-

* Het langjarig gemiddelde over het tijdvak 1981-2010

Verhalen uit het veld

Onderstaand een aantal belevenissen die door vrijwilligers zijn ingezonden. Dit jaar weer meer dan in eerdere jaren. Dat is geweldig!

Het geeft aan met hoeveel enthousiasme we met elkaar bezig zijn om de steenuil te beschermen. Samen kunnen we er hierdoor een leuk jaarverslag van maken, waarin veel mensen een aandeel hebben.

De bijdragen worden uiteraard zoveel als mogelijk onverkort geplaatst. Daar waar tekst mogelijk wat gevoelig zou kunnen zijn (bijv. vanwege privacy), is deze verwijderd.

Ontvangen 5 april 2020, Frank Peters

Volgende week starten we met de Bosuilen.

Als het gaat zoals gepland dan zijn we over 2 weken aan het ringen bij de eerste oehoe.

Bij beide zijn we in de open natuur. Als we maar bij elkaar uit de buurt blijven.

We gaan met veel minder mensen, en natuurlijk alleen die die het zelf ook willen. Zou ook gek zijn als men mee zou moeten. We rijden apart, dan wel auto, dan wel met fiets.

De ladders, ringspullen enz. worden telkens door dezelfde persoon vastgepakt en weer teruggelegd.

Einde avond alles met alcohol (heb ik altijd bij me) afpoetsen. Zo hadden we gedacht te beginnen.

Maar straks komen de spreeuwen, steenuilen, torenvalken, kerkuilen, en die zitten veelal op een erf. Ook daar ga ik de eigenaren van te voren vragen of ze het wel goed vinden dat we komen, zo nee, dan is dat maar zo.

Komen we, dan geen koffie, handen geven ed. De mensen mogen natuurlijk wel kijken van een afstand. We doen ons werkje, zoals al beschreven bij de bosuilen. En weer weg. Geen fotosessie, kinderengroepen.

Laten we hopen dat we 2021 de zomer, na een 2^e golf het ergste gehad hebben.

Ontvangen 5 april 2020, Marcel Hendriks VWG t Hökske

In de 2 fietsrondes die we in Sevenum en omgeving hebben gedaan dit jaar (volgend jaar andere fietsroutes zoals in Horst en Melderslo) hebben we in totaal 22 steenuilen gehoord waarbij er enkele van een afstand van 3-5 meter reageerde.

In het begin was 't slecht weer, veel regen en daarna wel goed weer, maar i.v.m. corona weer lastiger. Ik ben de jongste(53) en de andere 3 zijn de 60 gepasseerd, deze waren erg voorzichtig met hun gezondheid.

Ontvangen 6 april 2020, Guido Heijnen SWG Itteren

Walther van de Coelen en ik hebben op 17-3 een inventarisatie gehouden, met cassetterecorder, in Itteren. Resultaat was erg goed. We hebben 8 of 9 roepende mannetjes gehoord. Soms is het moeilijk omdat ze zich natuurlijk verplaatsen en het een relatief klein gebied is. Natuurlijk gaan we straks de nestkasten controleren met de gepaste afstand van elkaar.

Soms zijn het vreemde dingen die je tegen komt zoals: ik heb in januari een uilenkast vervangen voor een nieuwe marterproof kast. Op die plek zat er bij het verwisselen een steenuil in die er niet uit wilde. Ik heb erg mijn best moeten doen om hem of haar eruit te krijgen.

Nu bij de geluidscontrole gaf hij in elk geval geen antwoord op die plek. Wel een stuk verder waar ook een kast hangt en waar we twee jaar geleden alleen eieren hebben aangetroffen. Hopelijk accepteert de uil de nieuwe kast en heb ik hem/haar niet te veel gestrest.

Ik heb een kaart met alle punten van roepende mannen. Ik moet hem nog fatsoeneren en dan stuur ik hem nog wel op.

Misschien overbodig te melden maar we doen al sinds de start van de inventarisatie het met geluid. Ik denk dat het anders veel minder oplevert, of je moet er elke avond langs.

Eergisteravond een rondje in omgeving Meerssen gemaakt. Mooie biotopen maar geen roepende mannetjes. Alleen bij de nestkast waar elk jaar een paartje zit kreeg ik, na veel aandringen via mijn cassette recorder, een antwoord. Dat duurt soms meer dan 10 minuten voordat je antwoord krijgt. Dus helaas geen nieuw territorium in Meerssen. Ik ga nog wel andere plekken bezoeken, als er succes is dan hoor je dat nog wel.

Ontvangen 6 april 2020, Frans Peeters Tösse Bos en Maas

Ja het zijn bijzondere tijden na de flinke windhoos. Nu de corona, dat is niet mis, ook bij Tösse Bos en Maas. Na controle van de oproep windhoos een controle uilenkasten gedaan, waarbij enkele correcties. 1 kast was uit de boom gewaaid. Door corona ligt de hele zaak plat bij bos en maas, geen activiteiten meer. We wachten op nader bericht om samen de boel weer op te pakken. Zelf heb ik enkele kasten op afstand bezocht.

Ook de start van de roofvogelnestkasten groep waar ook de steenuilen onder vallen ligt stop . Wel hebben we positieve leden gevonden die bereid zijn mee willen helpen begeleiden van de kasten. Jan Jochijms heeft een heel plan uitgestippeld hoe, waar, wanneer en veilig dat dit moet gebeuren. Dus daar gaan we mee verder als alles op groen gaat.

Ontvangen 7 april 2020, Jos Wijnands 't Klein Uulke

We hebben redelijk wat wintercontroles gedaan. We hebben 5 kasten (van IKL) opgehangen in Mheer. Voorlopig gaan wij (Rob, Wil en Rene) die controleren. We hebben 2 slechte kasten in Eckelrade vervangen. Medio maart hebben we nog een kast geplaatst in Eckelrade. De kast was tijdens een stormachtig weekend uit de boom gewaaid. Ik hoop dat de uiltjes die daar al jaren hebben gebroed de weg terug gaan vinden. Vorig jaar hebben we een kast geplaatst in Aalbeek op ca. 50 meter afstand van een omgewaaide boom met daarin een kast die ook al jaren bezet is geweest. Dit voorjaar was de nieuwe kast bezet. Ook in Aalbeek was dit voorjaar een kast bezet die er al enige jaren hangt. Hopelijk wordt er dit jaar gebroed. We hebben ook wintercontrole gedaan met Jacques Ummels. In Brommelen (gehucht bij Geulle) waren op korte afstand van elkaar 4 kasten bezet. Ook later met territorium geluid werd flink gereageerd.

De kracht van een goed territorium !!

Eckelrade is een dorpje in het zuiden van Limburg. Het dorp met nog geen zeshonderd inwoners wordt omzoomd door hoogstamboomgaarden. In meerdere boomgaarden hangen nestkasten voor steenuilen, die dan wel en dan weer eens niet bezet zijn. Een nestkast is echter ieder jaar bezet en er hebben al heel wat uiltjes het levenslicht gezien. Deze niet marterproof kast was gezien de erbarmelijke bevestiging al enkele jaren aan vervanging toe. Eind 2019 was het dan zover, de oude kast werd vervangen door een nieuwe marterproof villa. Tijdens een slecht gekozen regenachtige koude middag hebben we de nieuwe kast met veel problemen opgehangen in de perenboom. Geen horizontale takken, veel te dunne takken, kortom een en al ellende. Helemaal niet tevreden en koud tot op het bot keerden we huiswaarts. De kast hing niet zoals we zouden willen maar het was op dat moment het beste.

Maanden gingen voorbij tot op 27 februari 2020 de erfeigenaar belde met de mededeling dat tijdens een weekendstorm de kast uit de boom was gewaaid. Gelukkig was de kast leeg toen hij door de boer werd geborgen. Zoals al eerder gezegd was deze al jaren bezet en ook bij de wintercontrole 2020 zaten man en vrouw steenuil gezellig in de kast. De timing van het voorval kon niet slechter. Het voorspel van het broedseizoen ging beginnen en ik ging op 28 februari s' morgens op vakantie. Het was niet anders, de herstel werkzaamheden moesten worden uitgesteld tot na mijn vakantie. Op 12 maart togen Rob en ik met gezwinde spoed en een nieuwe kast naar Eckelrade om deze kast te plaatsen en de beschadigde kast op te halen. Er was weinig hoop dat dit nog goed ging komen voor het aanstaande broedseizoen. De kast had immers 2 weken bij de boer in de garage gelegen. Maar tijdens de ei-controle begin mei zat vrouw steenuil te broeden op 3 eieren. En medio juni hebben we 3 mooie jonge steenuilen geringd. Steenuilen zullen een goed territorium met hand en tand verdedigen en niet snel opgeven. Het territorium van deze uiltjes is niet echt spectaculair, maar het heeft alles. Er zijn meidoornhagen, er is een rommelige boerderij met vee en de boom staat in een wei die een gatenkaas evenaart. Er is voldoende voedsel, er is beschutting en een mooie kast voor het nageslacht. (3 V's). Er is zelfs zoveel voedsel dat in de valkenkast 50 meter verderop 4 valken zijn groot getrokken.

Ontvangen 11 april 2020, Frans Peeters Tösse Bos en Maas

Hij zit weer in het huisje met 4 eieren, vandaag hebben we even gekeken. Nu maar hopen dat de eieren uit gaan komen. Geco, de uitleg van jouw is prima, bij de mensen van deze kast ben ik 2 maanden geleden geweest en enkele tips gegeven ook die van jouw en gevraagd niet meer te kijken deze maand. Zij kan nog bij gaan leggen. Erg leuk hoe blij deze mensen zijn. Heb een tip doorgegeven: geniet er zelf van en haal er geen vreemde bij.

Ontvangen 10 mei 2020, Guido Heijnen SWG Itteren

Op vrijdag 1 mei heb ik een controle ronde gehouden in Itteren. Ik was eigenlijk positief gestemd omdat er in de maart ronde (zie bericht 6 april) 8 of 9 roepende mannen waren. Dit geeft aan dat er een behoorlijke bezetting is. Mijn teleurstelling was dan ook een beetje te begrijpen. Geen enkele kast bezet. Wel een kast waar een steenuil wegvloog maar de kast was schoon en leeg. Ook de nieuwe kast, waar ik tijdens de vervanging van de oude kast de steenuil zowat uit moest duwen, was niet bezet. Blijkbaar, en dat heb ik al vaker geconstateerd, zijn er in Itteren voldoende natuurlijk broedplaatsen.

Ontvangen 11 mei 2020, Philippe Meyer IVN Eijsden

Afgelopen week zijn Frans en ik op pad geweest om de nestkasten voor onze Steenuiltjes te controleren op broedgevallen. Wij hebben helaas geen territorium inventarisatie gedaan in het voorjaar en kunnen dus geen uitspraak doen over het aantal natuurlijke nesten. Dat willen we volgend jaar wel toevoegen aan onze activiteiten.

Het aantal nesten (bezette kasten) valt enigszins tegen, maar de nestgrootte is vrij normaal. Overigens hebben we nog 1 nestkast tegoed (mogelijk met nest) die we niet hebben kunnen controleren. De 2de controle, met tevens ringoperatie door Jos Wijnands, zullen we tussen de 20ste en de 25ste mei gaan plannen.

Ontvangen 25 mei 2020, Peter Alblas

Een broedsel van 5 jongen is (weer) verdwenen..... daar wel twee muizen op voorraad. Bij de molen heeft het 7jaar-trouw koppel 3 jongen uit 3 eieren. 17 dagen en 145 gram, goede conditie. Een jonge dochter van hen heeft in haar eerste broedjaar drie eieren en nu drie kleine jongen. Aan de oude molenweg lagen 3 eieren, ga deze week kijken wat er van geworden is. In Partij een vierlegsel. Dus ja, hier ook kleine legsels, en weinig muis-op-voorraad. De rest moet ik nog langs.

Ontvangen 29 mei 2020, Cyrille Larosch SWG Swentibold

Afgelopen zaterdag de tweede ronde langs de kasten gemaakt om jonge uiltjes te ringen. Bij de eerste kast ook onze eerste verrassing.. Tijdens de eerste controle zat in deze kast een vrouwtje op 4 eieren die op punt van uitkomen stonden, nu troffen we bij openen kast 2 jongen aan van 19 dagen oud, 2 eitjes en een dode volwassen steenuil!

Na wat speurwerk en filosoferen komen we tot de volgende reconstructie; in het gras onder de boom en aan de stam van de boom troffen we veel steenuilveren aan en er waren nergens in de kast resten van een kop (alleen nog vleugels en poten). Wij vermoeden dat de uil buiten de kast gepakt is door waarschijnlijk steenmarter, deze bijt namelijk bij vogelprooien bijna altijd de kop eraf. Deze is daarna verstoord, waardoor hij dode uil heeft laten liggen. Ma

steenuil moest alleen 2 jongen groot brengen en heeft toen als makkelijke prooi pa gepakt, meegenomen in de kast en opgevoerd aan de jongen... Overigens de twee eieren waren beide onbevrucht. Mensen die zo iets ook al eens hebben aangetroffen tijdens controle en een andere theorie hebben die horen we natuurlijk graag!

Ontvangen 7 juni 2020, Henny Kloosterboer VWG IVN Maastricht

Een tijd geleden heb ik een steenuil nestkast in Wolder (Maastricht) aan de Medoclaan gecontroleerd. Er was geen steenuil aanwezig, ook geen sporen van aanwezigheid. In de nestkast zat een koolmees te broeden op een nest met 9 eitjes. De erfbewoners hadden van te voren al gemeld dat ze de uil niet hadden gehoord of gezien dit voorjaar. Er wordt in de buurt gebouwd, mogelijk is dat de reden van afwezigheid. Hopelijk volgend jaar beter.

Ontvangen 21 oktober 2020, Hans Phijl VWG Vaals

Gedeelte uit het verslag van de VWG Vaals 2020.

Door gebrek aan muizen waren er minder kerk- en steenuilen. Dit jaar zijn ook minder jongen uitgevlogen. Dit jaar waren er maar 2 broedsels kerkuilen. Er waren 6 jongen. Bij de steenuilen waren 6 broedsels en er zijn veel minder jongen uitgevlogen. De ransuil en de bosuil werden ook waargenomen.

Ontvangen 9 november 2020, Cyrille Larosch SWG Swentibold

Deze week hebben we een schoonmaakronde gedaan langs onze kasten. De beukensnippers in de kasten worden goed smerig tijdens het broedseizoen en we vervangen deze dan ook altijd in het najaar. Bij de eerste kast die we openden al direct een verrassing... helaas geen uilen aanwezig, maar wel duidelijk marteruitwerpselen.. In deze kast wordt al 5 jaar op rij (door hetzelfde vrouwtje) succesvol gebroed (ook dit jaar) en hier hebben we nog nooit martersporen aangetroffen. De kast is voorzien van martersluis met schotjes 8cm van elkaar + tussenschot 8cm tot vloer en gaten bovenin.. Uiteindelijk gaat het toch om de verhoudingen en samenspel van alle maten in zo'n kast of toch een lenige marter?? De boom staat solitair dus hier gaan we waarschijnlijk om de stam een marterkraag (stuk pvcbuis waardoor marter niet meer in boom kan klimmen) maken. Hopelijk leven de uiltjes nog en zijn ze niet al teveel geschrokken.

Bij het openen van de tweede kast was de verrassing nog groter... We keken recht in de ogen van een steenmarter! Kast is eveneens voorzien van martersluis.. Dit jaar hadden we bij deze kast wel al bezoek gehad van waarschijnlijk steenmarter (zie bericht 29 mei).

Ontvangen 12 november 2020, Ton Hagens VWG t Hökske

Wat doet een steenuil in coronatijd?

Ik kan u vertellen, niet veel meer dan in een ander jaar. Partner zoeken als hij deze al niet heeft en aan de slag. Nestplek ontdekken en beschermen tegen eventuele indringers. Aan het interieur besteden ze geen aandacht want alles is gericht op het in de wereld zetten van nageslacht. Waar corona wel voor heeft gezorgd is de vorm van de controles van onze 48 nestkasten tijdens het broedseizoen. In overleg met de collega's van de steenuilenprojectgroep is er besloten om de kasten niet fysiek te bezoeken. Alle kast bezitters zijn per mail en waar wij geen mailadres van hadden per brief benaderd. In deze mails en brieven is er door ons gevraagd om de kasten zelf twee keer te controleren tijdens het broedseizoen. Verder is er gevraagd om van de beide controles de gegevens aan ons door te geven zodat wij toch een klein beetje een beeld kregen hoe het met de steenuil in ons gebied gaat. Op de 48 mails en brieven zijn er 35 reacties ontvangen, dus ruim 70 % deed mee aan deze controle manier.

De gegevens van dit jaar waren ten opzichte van 2019 lager. Maar dit kan komen door een aantal minder controles. Waren er in 2019 nog 33 jonge steenuilen die het levenslicht zagen, nu in 2020 kunnen wij zeggen dat er 24 steenuilen op de wereld zijn gekomen.

Of deze nu nog allemaal in leven zijn valt moeilijk te zeggen. Er verongelukken nogal eens jonge steenuilen door verkeer en predatie. Maar wij hopen dat ook de overblijvers volgend jaar een nest met jongen ter wereld kunnen zetten. Verder gaan we er van uit dat wij zelf in 2021 weer het veld in kunnen trekken en de trapladders weer tegen de bomen kunnen zetten. Helaas kon het in 2020 niet anders.

“Wij zijn er even niet”

Ontvangen 16 november Dirk Kerkhoff

‘Steen’uil

Na jaren van steenuilenbescherming zijn de meeste lezers van dit jaarverslag wel bekend met het feit dat steenuilen houden van een rommelige biotoop. Zelfs in hun eigen nestkast maken ze er af en toe een rommeltje van! Helaas houden veel Nederlanders niet van rommel en is menig tuintje tot op het blad nauwkeurig bijgewerkt. Gelukkig zijn wij als uilenbeschermers er niet vies van om mensen iets aan (of af) te leren zodat ze anders kunnen gaan kijken naar de omgeving rond hun huis, oftewel de uilenbiotoop.

In Milsbeek, in de kop van Noord-Limburg troffen wij dit voorjaar een steenuiltje, kijkend naar ons vanuit een stapel stenen die er ogenschijnlijk al even ligt. Uiteraard een prima verstoppelplek voor steenuilen en hun eventuele broedsel. In andere seizoenen hebben we wel eens steenuilen in een konijnenhol gezien en ook in een stapel klinkers hebben ze al wel eens eerder hun intrek genomen.

Het broedsucces bij deze natuurlijke hopen is meestal niet erg succesvol. Marters zijn bijvoorbeeld erg blij met deze voor hen prima toegankelijke plaatsen.

De stapel stenen op bijgevoegde foto leent zich overigens niet om broedsels te controleren. Het verplaatsen van de stenen op zich zorgt er al voor dat het nest niet meer in de oude staat teruggebracht kan worden. Om deze reden hebben we dit mooie steenuiltje met eventuele familie verder ook met rust gelaten. Mij is niet bekend of er jongen uit zijn voortgekomen.

'steenuiltje'

Mooie donatie

Kort voordat de definitieve versie van dit jaarverslag klaar was, ontvingen we een prachtige donatie. De Stichting Dier in Nood uit Maastricht heeft een behoorlijk geldbedrag geschonken aan Vogelwacht Limburg, waarbij is aangegeven dat een aanzienlijk deel daarvan bestemd is voor de bescherming van steenuilen.

We zijn daar natuurlijk bijzonder blij mee en gaan het geld goed en zorgvuldig besteden.

Meer over de Stichting Dier in Nood: <https://dierinnoodmaastricht.nl/kj3/index.php>

(donaties : IBAN: NL 89 INGB 0004487190)

Helpdesk

Het hele jaar door wordt ik gebeld of gemaïld door mensen die vragen hebben over steenuilen. Deze vragen gaan over van alles.

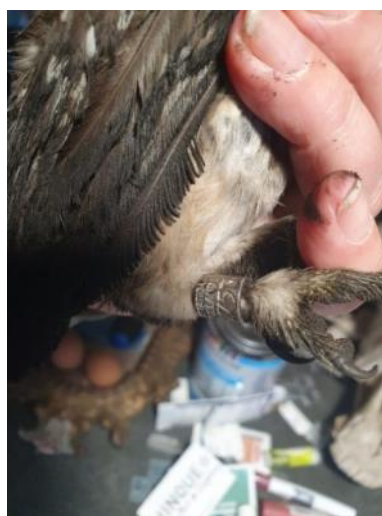
“Hoe kom ik aan een nestkast, hoe moet ik die plaatsen, moet ik steenuilen in de winter bijvoeren, ik heb een dode of gewonde steenuil gevonden”. Een heel scala aan vragen dus.

Tussen eind september en medio oktober viel me op dat ik 7 (!) telefoontjes heb gekregen over steenuilen die vastzaten in een schoorsteen. In één geval bleek dit avontuur wat teveel van het goede en was het steenuiltje gesneuveld. Twee anderen zijn overgebracht naar een vogelopvangcentrum. De andere uilen konden, als ‘roetveeguil’ weer vrijgelaten worden.

Waarschijnlijk was er sprake van jonge steenuilen die in die periode op pad gaan om de wijde wereld te verkennen en natuurlijk nog wat onhandig en onervaren zijn.

Zwart steenuiltje

Een paar maanden tevoren geringd

Hieronder een mail van een inwoner van onze provincie met een eigen nestkast.

Goedemiddag hr Geco Visscher

Afgelopen jaar (oktober 2019) heb ik contact met U gehad betreffende de vraag; hoe ik moet omgaan met steenuiltjes in een uilenkast.

U hebt mij toen geadviseerd om de 2 eitjes die erin lagen weg te gooien daar die toch niet bevrucht zouden zijn. Dit was ook zo.

Daarnaast hebt U mij tevens geadviseerd om boomschors in de nestkast te gebruiken als nestmateriaal.

Vandaag 12 augustus heb ik in de uilenkast gekeken omdat er onder de boom waarin de kast zich bevindt witte veertjes liggen.

In de kast liggen 2 uiltjes op ca 7 eitjes en ik heb er foto's van gemaakt, zie onderstaand.

Ik heb nu de volgende vragen:

- * Wie is het vrouwtje?
- * wanneer denkt U dat de eitjes uitkomen?
- * moet ik dat vaker controleren of zie ik dat ergens anders aan?
- * is er een maximum aan van de tijd voor het uitkomen van de eitjes?
- * ik heb in de buurt een schaalte met water op hoogte geplaatst. Is dat goed en voldoende of moet ik nog meer doen?

Uiteraard zijn de vragen van deze mailer naar eer en geweten beantwoord. Het is altijd goed om te ervaren hoezeer mensen betrokken zijn bij 'hun' steenuiltjes.

Gelet op het aantal eieren en de twee 'broedende' uilen, zou het zomaar kunnen zijn dat hier sprake is van twee vrouwtjes die samen, mogelijk al heel lang, op de eieren zitten.

Broedresultaten Steenuil 2020

De coronamaatregelen hebben veel invloed gehad op onze inventarisaties.

Zoals in het voorwoord al aangegeven hebben sommige werkgroepen ervoor gekozen om niet te gaan controleren, terwijl anderen slechts een deel van de nestkasten in hun gebied hebben gecontroleerd.

Hierdoor zijn in 2020 tenminste 340 (2019: 1117 / 2020: 777) nestkasten minder gecontroleerd dan in het jaar daarvoor. Slechts een deel hiervan zou gebruik zijn als nestplaats, maar toch.....

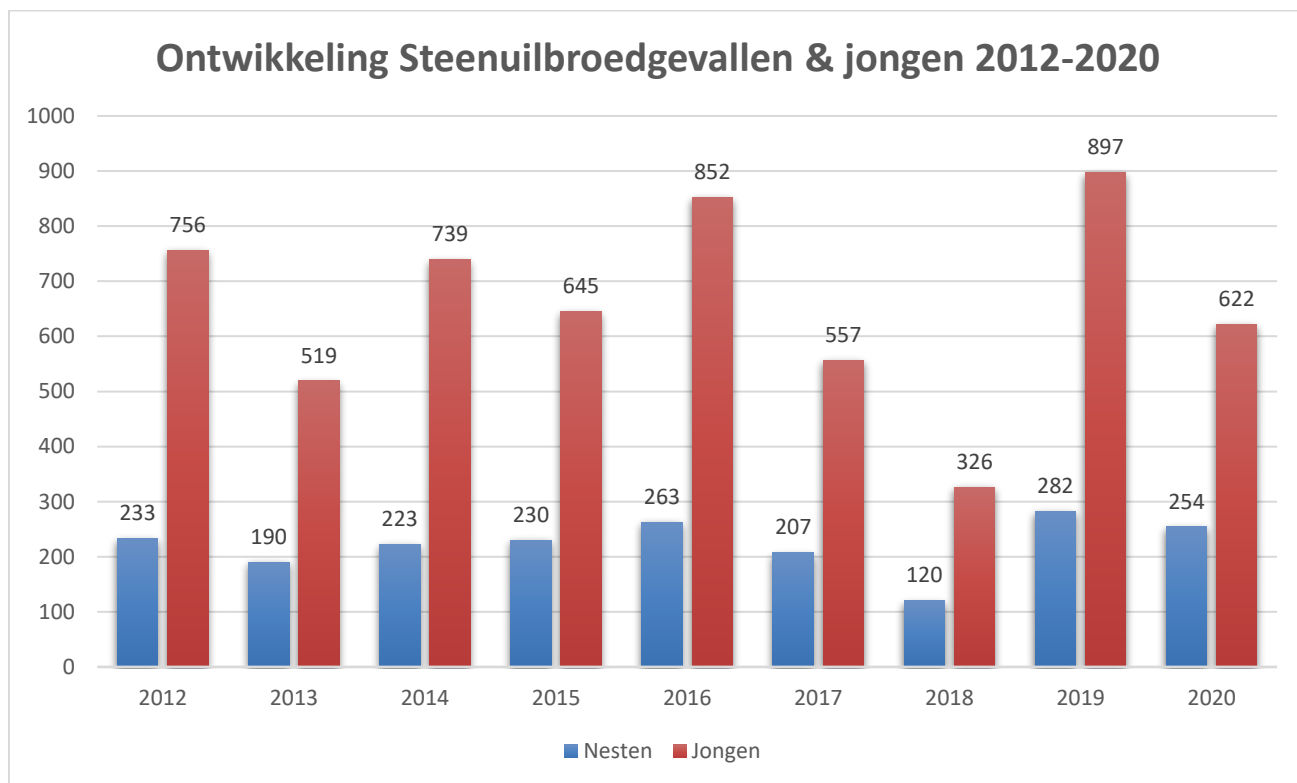
Dat heeft natuurlijk zijn weerslag op het aantal aangetroffen nesten en juvenielen, waardoor het lastig is om conclusies uit de uiteindelijke resultaten van dit jaar te trekken.

Dank aan iedereen voor al het vrijwilligerswerk dat gedaan is en voor het insturen van de gegevens!

Broedgegevens 2020

ZUID-LIMBURG								
NAAM	WERKGROEP	TERRITORIA	KASTEN GECONTROLEERD	NESTEN IN KASTEN	ZEKERE NATUURLIJKE NESTEN	GELUKTE NESTEN	MISLUKTE NESTEN	JUVENIELEN
Alblas Peter	Particulier	6	8	6	onb.	5	1	15
Deckers Jan	IVN Elsloo- VWG De Wouw	7	7	4	3	3	1	8
Deguelle Bert	IVN Schinnen-Beekdaelen	onb.	3	1	onb.	0	1	0
Engelen Huub	Particulier	Geen controle uitgevoerd						
Evens Suzie	IVN Voerendaal	onb.	6	4	onb.	3	1	8
Heemels Leon	IVN Spaubeek	onb.	1	0	onb.	0	0	0
Heijnen Guido	SWG Itteren	8	5	0	onb.	0	0	0
Hensgens Ger	VWG IVN Eys	onb.	3	1	onb.	1	0	3
Kaasenbrood, Stuf	IVN Munstergeleen	Geen controle uitgevoerd						
Kloosterboer Henny	VWG IVN Maastricht	1	1	0	onb.	0	0	0
Kockelkoren Math	IVN Heuvelland	Geen controle uitgevoerd						
Larosch Cyrille	SWG Swentibold	9	14	5	onb.	5	0	15
Lumens Ger	Particulier	3	8	0	2	1	1	3
Meyer Philippe	IVN Eysden	onb.	29	10	onb.	6	4	24
Mingels Jurgen	Ver. tot Natuurbehoud C-K	Geen controle uitgevoerd						
Packbier Danny	Particulier	1	1	0	onb.	0	0	0
Phijl Hans	VWG Vaals	6	6	6	onb.	6	0	17
Reumers Huub	St. Grueles Sectie Natuur	onb.	10	2	onb.	0	0	0
Stijnen Peter	Particulier	onb.	8	8	onb.	7	1	21
Ummels Jack	VWG Geulle	4	14	4	onb.	2	2	7
Veen de Jan	WG Ulestraten	10	8	8	onb.	4	4	6
Wijnands Jos	Werkgroep "T Klein Uulke"	6	24	6	onb.	2	2	13
MIDDEN-NOORD LIMBURG								
NAAM	WERKGROEP	TERRITORIA	KASTEN GECONTROLEERD	NESTEN IN KASTEN	ZEKERE NATUURLIJKE NESTEN	GELUKTE NESTEN	MISLUKTE NESTEN	JUVENIELEN
Beckers Henk	VWG Roerstreek	onb.	15	12	onb.	9	3	25
Ernst Gerard	WG Steenuilen Leudal	12	21	6	onb.	6	0	19
Heemels Jan	Particulier	Geen controle uitgevoerd						
Heijkers Jan	Particulier	17	45	16	1	16	0	36
Leeters Hans	Particulier	8	8	4	onb.	3	1	10
Luijten Har	SWG VWG Nederweert	Geen controle uitgevoerd						
Mölling Piet	IVN Baarlo Maasbree	onb.	13	13	onb.	11	2	35
Peeters Frans	Tösse Bos en Maas	5	20	5	onb.	4	0	14
Verstappen Martien	Eiland in de Maas	8	37	6	onb.	1	5	4
Visscher Geco	VWG De Haeselaar	50	66	30	7	23	14	81
Faasen, Leugène	IVN Maasduinen	onb.	11	2	onb.	2	0	6
Hagens Ton	VWG 't Hokske Sevenum	onb.	48	10	onb.	onb.	onb.	24
Hoeijmakers Mia	IVN Maasdorpen	23	21	18	onb.	13	5	28
Michels Gerrit	UWG Maas en Peel	onb.	98	19	onb.	19	0	60
Toonen John	IVN Maas en Niers	onb.	218	35	onb.	40	11	140
		TERRITORIA	KASTEN GECONTROLEERD	NESTEN IN KASTEN	ZEKERE NATUURLIJKE NESTEN	GELUKTE NESTEN	MISLUKTE NESTEN	JUVENIELEN
TOTAAL		184	777	241	13	192	59	622

Omdat nacontroles niet overal worden uitgevoerd kan niet vastgesteld worden of een broedsel al dan niet succesvol is. Daarom is gekozen voor de term “nest” als er sprake is van het aantreffen van eieren of juvenielen.

Eveneens door het ontbreken van standaard nacontroles gaat het bij de term “jongen” om het aantal juvenielen dat in een nest is gezien. Hiervan is het aantal succesvol uitgevlogen juvenielen onbekend. De jaren 2017 en 2018 zijn niet compleet i.v.m. veel ontbrekende gegevens

Limburg

Jaar	Nesten	Jongen
2012	233	756
2013	190	519
2014	223	739
2015	230	645
2016	263	852
2017	207	557
2018	120	326
2019	282	897
2020	254	622

Zuid-Limburg

Jaar	Nesten	Jongen
2012	47	134
2013	40	95
2014	50	162
2015	69	191
2016	65	202
2017	61	144
2018	21	56
2019	68	195
2020	70	140

Midden-Noord Limburg

Jaar	Nesten	Jongen
2012	189	632
2013	150	424
2014	173	577
2015	161	454
2016	198	650
2017	146	413
2018	99	270
2019	214	702
2020	184	482

Cursus gebruik digitale nestkaart SOVON

Steenuilbescherming heeft voordeel bij het goed en op de goede plaats vastleggen van gegevens. Het gaat hierbij om informatie over locaties, nesten, aantal eieren, het aantal (uitgevlogen) juvenielen, maar ook zaken als ringnummers, het gewicht van steenuilen, de soorten en hoeveelheden prooi zijn belangrijke gegevens als het gaat om de bescherming van steenuilen. Het goed vastleggen van al deze gegevens kan bij uitstek door hiervoor gebruik te maken van de digitale nestkaart van [SOVON](#).

Veel van onze vrijwilligers sturen hun controlegegevens al in bij SOVON. Een aantal doet dit via de digitale nestkaarten en anderen stuurden hun gegevens bijv. per post of mail naar SOVON. SOVON is blij met al deze gegevens, maar kan niet altijd alles verwerken. Bovendien zijn de ingestuurde gegevens vaak onvolledig, waardoor de kwaliteit natuurlijk minder wordt. Dit kan voorkomen worden door gebruik te maken van de digitale nestkaart.

In Limburg wordt beperkt gebruik gemaakt van de digitale nestkaart. Om dit te verbeteren is, in samenwerking met SOVON (Frank Majoor), in februari een korte cursus over het gebruik van die nestkaart gegeven. Na een algemene uitleg over de achtergronden, het belang van de digitale nestkaart en de manier waarop deze ingevuld moet worden, konden de cursisten zelf aan de slag. 'Learning by doing' was het motto. Al snel bleek dat de 11 cursisten (vertegenwoordigden 8 werkgroepen) prima overweg konden met dit digitale systeem. Natuurlijk ging niet alles meteen goed en was er soms wat deskundige hulp nodig, maar uiteindelijk lukte het best.

Nu is het zaak om door te zetten en de digitale nestkaart te gaan gebruiken bij het verwerken van de inventarisatiegegevens van dit (bijzondere) seizoen. Als er vrijwilligers zijn die nog wat hulp bij het invullen kunnen gebruiken; geen nood. Bel Geco Visscher, zodat samen een oplossing kan worden gevonden.

Jaarlijkse bijeenkomst verplaatst

Helaas kon de jaarlijkse bijeenkomst (dit jaar op 20 november) niet doorgaan. Boosdoener? Uiteraard de coronamaatregelen. Op het programma stond onder andere een lezing van Ronald van Harxen, voorzitter van STONE. Hij zou ons een boeiend en informatief verhaal gaan vertellen over ondermeer broedbiologisch onderzoek en de resultaten die dit op heeft geleverd.

We houden dit echter tegoeed. Zodra de coronamaatregelen hier weer ruimte voor bieden, zal de jaarlijkse bijeenkomst weer georganiseerd worden.

Projecten Nestkasten

Met financiële steun van de provincie Limburg zijn [Stichting Instandhouding Kleine Landschappen \(IKL\)](#), [Natuurrijk Limburg \(NaLi\)](#) een gezamenlijk project gestart, waardoor o.a. nestkasten voor steenuilen beschikbaar zijn. Steenuilenwerkgroep Limburg heeft zich hierbij aangesloten.

Inwoners van Limburg die een nestkast willen plaatsen kunnen deze via de sites van IKL en NaLi tegen gereduceerd tarief bestellen. Overigens geldt bij Natuurrijk Limburg dat dit alleen mogelijk is voor leden van deze organisatie.

De Steenuilenwerkgroep Limburg heeft bij dit project inbreng door te adviseren over de kwaliteit van de nestkasten (marterproof / afmetingen) en over de locaties waar deze geplaatst gaan worden. Hierover hebben we regelmatig goed overleg.

De nestkasten worden gemaakt door mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, waarbij een uitgangspunt is dat alleen duurzame materialen worden gebruikt. Positieve adviezen over de locatie waar de nestkast geplaatst wordt, zijn een vereiste om in aanmerking te komen voor zo'n nestkast. Deskundigen van IKL / NaLi beoordelen of het biotoop in potentie geschikt is voor steenuilen.

Aan ons wordt gevraagd of er in de omgeving van die locatie bezette territoria zijn. Het heeft immers weinig zin om ergens helemaal geïsoleerd een nestkast op te gaan hangen. Om tot een advies te kunnen komen, wordt de hulp van de lokale vrijwilligers gevraagd. Zij laten weten of er steenuilen in de omgeving zitten.

Als alle seinen op groen staan wordt de nestkast geleverd en kan de erfeigenaar de nestkast gaan plaatsen. IKL / NaLi vraagt aan de erfeigenaren of men het goedvindt dat lokale vrijwilligers in de toekomst de nestkast mogen komen controleren.

Tot dusver zijn via dit project alweer zo'n 75 nestkasten binnen onze provincie geplaatst.

Meer info over onze partners:

<https://www.ikl-limburg.nl/>

<https://www.natuurrijklimburg.nl/>

Weinig muizen: veranderen steenuilen van predator in prooi?

Wie is superieur?

Door: Geco Visscher

Het lijkt erop dat de geringe beschikbaarheid van muizen middenin het broedseizoen van 2020, ervoor gezorgd heeft dat er een toename is geweest van predatie van steenuilnesten (eieren en juvenielen) door steenmarters (*Martes foina*).

Veldmuis

Steenmarter

De steenmarter

Steenuilbeschermers kennen dit roofdier natuurlijk allemaal; de meeste controleurs hebben al eens teleurgesteld vast moeten stellen dat een steenuilennest door een steenmarter werd gepredeerd. De steenmarter is een prachtig roofdier dat tot de familie van de marterachtigen behoort. Het is een echt roofdier dat voornamelijk 's nachts actief is. Met een lengte van 65 – 70 centimeter (van neus- tot staartpunt) behoren ze tot de grootste roofdieren van ons land. Hoewel de populatiedichtheid in Oost- en Zuid-Nederland hoger is dan elders, komen ze tegenwoordig nagenoeg overal in ons land voor.

Voor wat betreft voedsel is de steenmarter een opportunistische omnivoor. Dat opportunisme blijkt uit het gegeven dat de steenmarter vooral dat voedsel pakt, dat het gemakkelijkst te pakken is. Omnivoor wil zeggen dat de steenmarter zowel dierlijk als plantaardig voedsel tot zich neemt. Bij plantaardig voedsel gaat het vooral om bessen en vruchten. Dat plantaardige voedsel is natuurlijk niet overal en altijd beschikbaar. Bij dierlijk voedsel gaat het met name om muizen en (zang-)vogels. Gedurende het hele jaar vormt dit een belangrijk bestanddeel van het voedsel. Echter ook jonge konijnen, jonge hazen, ratten, egels en mollen zijn niet veilig voor deze rover. Daarnaast vormen eieren (kippen-vogels), larven van wespen en af en toe wat insecten een welkome aanvulling op het menu. Een gevarieerd menu dus, waarbij zoogdieren (muizen) echter, net als bij steenuilen, het stapelvoedsel vormen. Muizen zijn het hele jaar beschikbaar en hebben nou eenmaal meer voedingswaarde dan bessen, vruchten of insecten. Muizen zijn dus, net als voor steenuilen, van groot belang voor steenmarters.

(Bron: De steenmarter, Broekhuizen/Klees/Müsken)

Legselgrootte

De winter van 2019-2020 was zeer zacht (zie omstandigheden seizoen). Het was nooit heel erg koud en er bleef weinig tot geen sneeuw liggen. Het gevolg hiervan was dat er voor steenuilen voldoende prooi beschikbaar was en dat ze over het algemeen in een uitstekende conditie aan het broedseizoen konden beginnen.

We hebben dit ook teruggezien in de grootte van de legfels. In menig nest lagen veel eieren. Exacte cijfers ontbreken, maar uit gegevens van meerdere Limburgse werkgroepen blijkt dat er veel nesten

van 5 of 6 eieren waren. Die aantallen duiden op een goede lichamelijke conditie van het ouderpaar en dan in bijzonder van het vrouwtje.

Weinig muizen

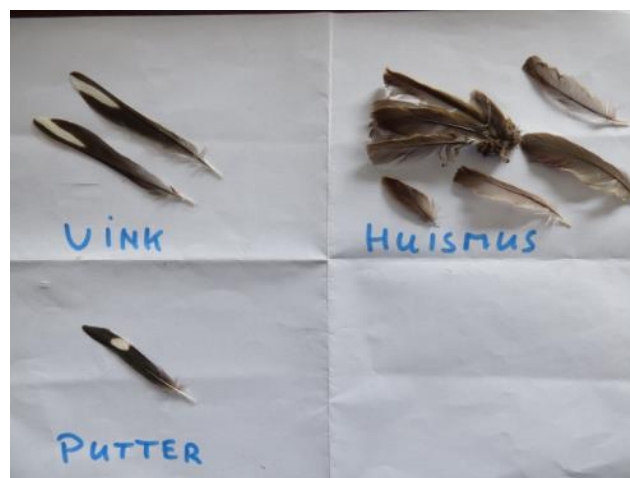
Gedurende het grootste deel van de ei-fase wordt door het mannetje van het steenuilkoppel nog weinig of geen extra prooi (muizen) naar het nest gebracht. Daarmee wordt pas een paar dagen voordat de eieren uitkomen gestart. Deze (extra) prooiaanvoer gaat na het uitkomen van de eieren nog geruime tijd door.

Bij controles in de fase dat de juvenielen nog erg klein waren, zagen we in veel nestkasten ook een mooi aantal muizen 'gestapeld' liggen. Dat duidde er in elk geval op dat er volop muizen beschikbaar waren. Ook erfgeenaren gaven aan dat er veel muizen waren.

Nest met 'normale' prooiaanvoer.

Tijdens de vervolgccontroles zagen we in ons inventarisatiegebied dat de aantallen muizen in de nestkasten aanzienlijk verminderden. In het verleden was het gebruikelijk dat in nestkasten 5-10 (vaak nog veel meer) muizen klaar lagen om door de juvenielen verorberd te worden. Het viel nu op dat er nog nauwelijks muizen lagen en dat op veel plaatsen geen muizen, maar resten van vogels aangetroffen werden. Hierbij ging het vooral om vinken, mussen, kool- en pimpelmezen en een enkele putter, spreeuw en boomkruiper. Omdat vogels een voor steenuilen moeilijker te vangen prooi is, zou dit erop kunnen duiden dat er ineens weinig muizen beschikbaar waren. Uit nood (voedselgebrek) gingen steenuilen over tot het vangen van vogels.

Aangetroffen veren in nestkast

Desgevraagd gaven erfeigenaren aan dat er veel minder muizen waren dan een aantal weken tevoren. Ook het weer was omgeslagen. Daar waar het eerst mooi voorjaarsweer met af en toe wat regen was, werden we nu, in Midden-Limburg, middenin het broedseizoen geconfronteerd met wekenlang hoge temperaturen en kurkdroog weer. Op veel plaatsen was de grond keihard geworden. Al bij al leek het erop dat de muizenstand (lokaal) flink gekelderde was.

Navraag bij andere controleurs binnen de provincie Limburg leerde dat dit beeld op meerdere plaatsen hetzelfde was. Goede legsels, weinig muizen en meer mislukte nesten dan in eerdere jaren. Een deel van deze mislukte nesten werd door de controleurs toegeschreven aan steenmarterpredatie.

Mislukte nesten

De nestkasten die wij controleren zijn (bijna) allemaal 'marterproof'. Dat wil zeggen dat in al die kasten een sluis is gemaakt die het voor de steenmarter bijna onmogelijk maakt om in de nestkast te komen. Deze investering heeft zich geloond. Natuurlijk zijn er elk jaar nesten die om onduidelijke redenen mislukken. Binnen ons werkgebied schommelde dit aantal zo'n beetje tussen de 5 tot 7 nesten.

Na het marterproof maken van de nestkasten hadden we de laatste jaren geen of slechts een heel enkel geval waarbij het nagenoeg zeker was dat er sprake was van steenmarterpredatie.

Dat er sprake is van steenmarterpredatie leiden we af aan de sporen die we bij of in de nestkast aantreffen. Hierbij kan gedacht worden aan achtergebleven haren of uitwerpselen van de steenmarter of de typische bijtsporen van een steenmarter in eieren.

Typische afdruk van hoektand steenmarter

Daar waar we de steenmarterpredatie de laatste jaren aardig onder controle hadden, hebben we dit broedseizoen helaas moeten vaststellen dat 14 broedsels zijn mislukt. Van de helft hiervan is het niet duidelijk wat de oorzaak was (ziekte, voedselgebrek, mogelijk steenmarterpredatie, gesneuvelde ouders etc.), maar bij de andere helft ging het overduidelijk om predatie door een steenmarter. Het gaat weliswaar om (in het grote geheel) kleine aantallen, maar deze stijging (van nagenoeg 0 naar tenminste 7) is toch opmerkelijk. Bij een paar van deze gevallen viel het op dat de steenmarter zoveel kracht en geweld heeft gebruikt om bij het nest te kunnen komen, dat hierbij de anti-martersluis volledig ontzet was. Zo erg zelfs dat de schroeven uit het hout waren getrokken!

Vernielde anti-martersluis

Oorzaken toename predatie door steenmarters

In eerdere jaren vertoonden steenmarters dit gedrag niet of in veel mindere mate.

Wat zouden de oorzaken kunnen zijn van dit gedrag? Zou het zo kunnen zijn dat een gebrek aan makkelijk verkrijgbaar voedsel (muizen), de steenmarter heeft gedwongen om over te stappen naar nesten van steenuilen? Het prederen van een beveiligd steenmarternest kost een steenmarter veel meer moeite, dan het vangen van een loslopende muis. Maar wat als die muis er niet is? Dan toch maar die nestkast plunderen?

Beschermingsmaatregelen

Los van het gegeven dat de antwoorden op deze vragen veelal aannames zullen zijn en er geen hard bewijs is, hebben wij er toch voor gekozen om de nestkasten waarbij dit mogelijk is, nog beter tegen steenmarters te beschermen. Op een aantal plaatsen hebben we maatregelen genomen zodat de steenmarter de boom waar de marterproof nestkast hangt niet meer in kan klimmen. Een dubbele bescherming dus.

Extra bescherming: gaas om boomstam

Tot slot

Beschermingsmaatregelen zoals marterproof nestkasten en het gebruik van kippengaas/linoleum om boomstammen kunnen helaas niet overal toegepast worden.

Voor een roofdier dat honger heeft, een nest jongen moet voeden, enorm lenig en flexibel is, sprongen van enkele meters van de ene naar de andere boom kan maken en tegen verticale wanden kan lopen, kun je het wel moeilijk maken, maar predatie helemaal tegengaan, zal ons niet lukken.

Dit willen we zoveel als mogelijk voorkomen.

Een paar opvattingen van Martin Drenthen, milieufilosoof, heb ik 'vertaald' naar predatie van nesten van steenuilen door steenmarters.

Mensen hebben de neiging om de natuur te controleren. Het lijkt erop dat we de natuur willen overheersen. De vraag dringt zich op of we boven en buiten de natuur staan of dat we er onderdeel van zijn. Ons gedrag past niet altijd bij dat laatste.

Zolang de natuur mooi, lief en harmonieus is en datgene doet dat wij verwachten en hopen is het prima; leuk toch, die jonge steenuiltjes? Als dierlijk gedrag echter vervelend en ongemakkelijk wordt, dan vinden we dat heel vervelend; 'shit' alweer een steenmarter die 'onze' steenuiltjes op heeft gevreten.

Met allerlei middelen proberen we dat vervelende en ongemakkelijke te bestrijden. Dat lijkt prima, maar daarmee zijn we nog niet echt onderdeel van de natuur geworden.

Begrijp me goed; ook ik wil graag dat zoveel mogelijk jonge steenuilen het nest gezond verlaten en ook ik neem allerlei maatregelen om de steenuilen hierbij te helpen.

Evenzo beseft ik dat ook die steenmarter een nest jongen heeft, die gezond de wijde wereld in zouden moeten gaan en daarvoor voedsel nodig hebben.

Waarom helpen we de steenuil en neigen we ernaar om de steenmarter te bestrijden en wie geeft ons überhaupt het recht om die keuze te maken?

Op deze vraagstukken heb ik geen sluitende antwoorden; dat is misschien maar goed ook.

Voorlopig blijf ik echter marterproof nestkasten plaatsen, gaas om bomen wikkelen en hopen op veel muizen in het komend broedseizoen.

SWL in Natuurbelevingscentrum Venray

Het afgelopen jaar hebben we samen met [STONE](#) gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een stand in te richten in het [Natuurbelevingscentrum](#) van de firma Vivara in Venray.

Vivara heeft een voormalige winkel in het centrum van Venray omgebouwd tot een ruimte waar niet alleen haar eigen producten uitgesteld worden, maar waar ook allerlei natuurorganisaties aandacht kunnen vragen voor hun eigen boodschap of organisatie.

Tientallen natuurorganisaties zoals bijvoorbeeld RAVON, Vogelbescherming Nederland, Stichting ARK en IVN hebben een eigen plekje gevonden in dit Natuurbelevingscentrum.

Toen STONE en Steenuilengroep Limburg de mogelijkheid kregen om hier ook gebruik van te maken hebben we dit met beide handen aangegrepen. Al snel werd besloten om een gezamenlijke 'steenuilenstand' in te gaan richten.

Voor de achterwand van onze stand hebben we een banner gemaakt. Hierop wordt met behulp van een paar kernwoorden uitleg gegeven over steenuilen en de bescherming daarvan. Bij deze teksten zijn passende foto's gezocht (dank aan degenen die foto's gestuurd hebben), zodat het een aantrekkelijk geheel is geworden.

Uiteraard ligt er voor bezoekers nog wat informatiemateriaal ter inzage.

Om deze bezoekers ook iets mee te kunnen laten nemen, hebben we, met financiële ondersteuning van [Vogelwacht Limburg](#) (VWL), folders gemaakt met daarin nog wat extra informatie over steenuilen, de activiteiten van VWL en onze eigen Steenuilengroep Limburg.

Het is echt de moeite waard om eens een bezoekje aan dit Natuurbelevingscentrum te brengen. Openingstijden zijn terug te vinden op de [website](#) .

Vivara Natuurbelevingscentrum
Grotestraat 93
5801 BE Venray
0478-788116

Impressie interieur

Foto: Vivara

De steenuilenstand

Bijlagen

Broedbiologisch onderzoek Steenuil 2021						
Broedplaatsgegevens			controleurs:		nestkaartnr:	
locatienummer	atlasblok km hok	coördinaten				
locatiennaam			nestplaats		habitat	
adres			nest		hoogte	
mailadres			nestomgeving	☐ boer	☐ woonerf	☐ anders, nl: ↓
telefoon			hoe gevonden			

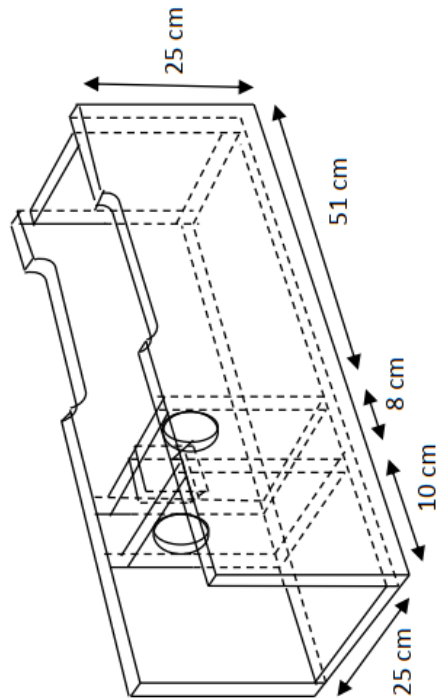
Bezoeken			eieren			jongen		ouders		broedstadium nestkaartcodes E / N / C Handleiding p. 50-56		toestand nest			
bezoeknr.	datum	tijd	aantal eieren	onbebroed	bebroed	aantal jongen	dode jongen	♂	♀	1	2	droog/schoon	nat/vies	ammoniakgeur	
1															
2															
3															
4															
5															

Gegevens jongen		*Deze gegevens noteer je om de leeftijd te schatten. Als je laat ringen: dat kan tussen dag 10 en dag 25 *Vleugel meten: Handleiding p35 *Oefenen: ga mee met Geco Visscher, Jos Wijnands of Peter Alblas				
datum	Nummer jong	vleugel maat	gewicht	Leeftijd	opmerkingen	
				Zie handl. blz 36-37		

VOOR HET VOLLEDIGE VELDFORMULIER VAN STONE ZIE <https://www.steenuil.nl/onderzoek/handleidingen>

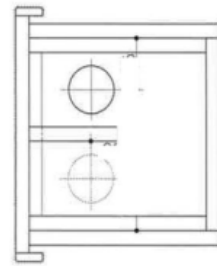
Marterproof nestkast voor de steenuil Steenuilen Werkgroep Drenthe i.s.m. Vogelwacht Uffelte e.o.

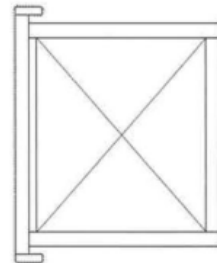
Uitgangspunten tekening marterproof nestkast steenuil, type Vermden:

- Uitwendige maten excl. deksel: lengte= 75 cm, breedte 29 cm, hoogte 27 cm.
- Dikte plaatmateriaal 2 cm (bij dunner materiaal wordt de broedruimte langer).
- Ruimte onder het anti-marterschotje is 8 cm.
- Diameter vliegopening is 6,7 cm.
- Aan beide zijkanen, achterkant en beide tussenschotten zit een gleuf (1,5 cm diep) net onder het deksel voor de ventilatie.
- Het deksel heeft wat speling voor goede ventilatie
- De maten in de tekening zijn binnenmaten (voorportaal 10 cm – tussenschot 2 cm – tussenruimte 8 cm – tussenschot 2 cm – broedruimte 51 cm – achterwand 2 cm)

Het dak is van multiplex bedekt met dakleer.

Afstand onderkant vlieggaten <> bodem is 10 cm

Afstand onderkant dwarschotje <> bodem is 8 cm

